

|Posudek oponenta na diplomovou práci

ZAHRADNÍ UMĚNÍ A TVORBA KRAJINY V KULTURNĚ HISTORICKÉ PERSPEKTIVĚ

**GARDEN DESIGN AND LANDSCAPE ARCHITECTURE IN THE CULTURAL AND
HISTORICAL PERSPECTIVE**

Katedra Kulturologie, FFUK Praha, 2011

Autor: Marie Gollová

Vedoucí práce: PhDr. Vladimír Czumalo, CSc.

Oponent: PhDr. Miloslav Lapka, CSc.

Celkově: Na 103 stranách textu, rozděleného do 9 větších celků kapitol, včetně Závěru jsme provázeni kulturní historií zahradní tvorby, od starověkých zahrad do 19. stol. n. l., s přihlédnutím k fenoménu zahrad v Praze. To je ohromné rozpětí, jak historické, tak prostorové, tak klade nároky na selekci typických příkladů. Bez jasného konceptu, co je třeba na kulturně historickém vývoji zahradní tvorby ukázat a proč, co doposud chybělo, kde jsou slabiny stávajících historických přehledů, jde o sestavení průvodce dějinami zahradní tvorby bez vlastní inovace. Překonat toto velké úskalí se autorce podařilo jen částečně.

Cílem práce bylo „předložit co nejpřesnější kulturně historický přehled vývoje zahradní tvorby a proměn lidského vnímání zahrad, parků a tvorby krajiny.“ Se zaměřením na evropský kontext, území českých zemí a pražské zahrady a parky.

Motivací se stalo zpracovat tento kulturně historický přehled neboť „zdroje se velmi často rozcházejí v důležitých bodech a je nutné je důsledně ověřit.“ Je vidět osobní zaujetí tématem, je vidět, že autorce při studiu na specializovaných školách a na relevantních publikacích vadí absence kulturního kontextu. Jeho uvedení v život se stalo cílem práce.

Z metodologického hlediska je v úvodu práce naznačeno několik metod jako je komparace textů a především postup od krajiny k člověku, kde zahrada leží kdesi uprostřed, využití dichotomie příroda versus kultura, využití tradičního pojetí kultury ve smyslu obdělávání, vzdělávání půdy, symbolické pojetí zahrady. Kulturologie zná pokračování tohoto konceptu ve smyslu kulturní krajiny C.O.Sauera. Lze jej podle autorky využít také na koncept zahrady?

Oceňuji na počátku práce výběr historických faktů, text dobře plyne, objevují se ve zkratce i logické souvislosti. Zahrada jako symbol – zahrada je svým způsobem velká metafora, projevuje se mimoděk i častým slovosledem autorky „zahrada – jako...“

Mnoho popisovaných míst je mi nejen osobně, ale také profesně blízkých, např. TV scénář Osudy Františka Josefa Thomayera, bratra lékaře Josefa Thomayera (oba se mimochodem velmi podporovali a ctíli jeden druhého). Kuks, lovecký zámeček Ohrada na Hluboké, místa našich letních škol, a provádění cizinců. Tím více se mi při čtení vlastního historického popisu opakovaně vracela otázka - to bude jistě příjemné čtení pro mnoho lidí - co však

přináší nového, co je autorčin vklad, kde je kritická komparace, kde vyvrácen mýty a omyly, kde jsou symboly žijící dodnes atd.? Kde je onen kulturně-historický kontext? Ony proměny vnímání zahrady? Kde jsou přehledně zpracovány přechody od krajiny k zahradě a ze zahrady zpět do krajiny? Je velká škoda, že první část práce do kapitoly Starověké zahrady nenavazuje na ostatní a nepředkládá slibné koncepce zahrady jako cesty napůl k člověku mezi přírodou a kulturou, nenaplnuje slibné metodologické předpoklady.

Některá témata jsou dávno zpracována nebo v literatuře nově otevřená, viz jičínská krajina Valdštejnská, kontra Šlikovská, dva přístupy, dva symboly. V barokní zahradní architektuře jsou rozhodující osy, co je nahoře, symbolicky na nebi je znázorněno v plánu i zde dole na kultivované zemi, která tím pádem získává duchovní rozměr, reprezentuje lesk majitele, přesah ze zahrady do krajiny a zpět bych osobně alespoň zdůraznil v případě Valdštejnských úprav.

Otázky a připomínky:

Proč používá autorka Emila Hadače při vymezení krajiny? Co ji na něm zaujalo?

Pozor, oněch 15% osídlení našeho území (Cílkův odhad) neznámá 15% zastavěné plochy.

Z hlediska historického popisu je dobře zažitá kapitola Krajinářský park a parky eklektické v 18 a 19 století, končící Petzoldovými vrcholnými úpravami jihočeské krajiny kolem Hluboké nad Vltavou.

Kriticky: Metodologicky těžká volba jak vyvážit text, mající ambice vytvořit chybějícího kulturně historického průvodce zahradami, se projevuje v celé práci. Jak napsat kulturní historii zahrad a neopakovat doslova to, co již bylo dávno napsáno? To je velké úskalí i z hlediska citace pramenů. Budiž řečeno, že slouží autorce ke cti pečlivé citace. Samozřejmě při popisu např. Vrtbovské zahrady se nevyhne mnohokrát opakovaným pramenům o poloze, datu založení, majitelích atd. Kde je však ona přidaná hodnota? Kulturně-historická a interdisciplinární? Kde je kromě, velmi pečlivě provedené historické deskripce, analytická část, tak slibně naznačená v úvodu práce?

„Údajně by to měl být také jeden ze čtyř stromů (kromě cedru, olivovníku a palmy), ze kterého vyrobily kříž...“ gramatická chyba, str. 15.

Kapitola Zelený muž poněkud neorganicky působí, víme, jaké je jeho původní jméno?

Náměty – myslím, že by práci prospělo skutečně vyjádřit onen kulturně historický kontext tak aby se neztrácel v historickém popisu, např. proměny zahrad na nějakém modelu, proměny vnímání na modelu zahrady, časová osa, tabulky, zahrada očima návštěvníka, proměny orientace člověka v zahradách v průběhu času atd.

Obrazové přílohy bych volil pečlivější, nejen převzaté zdroje, (vím, že u plánů St. Gallen to není možné) i vlastní detaily atd. Téma přímo volá po invenčním obrazovém zpracování.

Literatura: je třeba ocenit, že se nevyčerpává jen tradičním okruhem zahradní architektury, kde mi však chybí např. I. Otruba – Zahradní architektonická tvorba, ale přesahuje do krajiny a umění. Téměř kultovní dílo S. Schamy je použito v jakém kontextu? Jsou zde použity zdroje krajinné ekologie, a antropologie.

Závěr: Autorka Marie Gollová v předkládané diplomové práci ZAHRADNÍ UMĚNÍ A TVORBA KRAJINY V KULTURNĚ HISTORICKÉ PERSPEKTIVĚ naplnila z části vytyčené cíle práce, hlavní nedostatek spatřuji v málo propracované vlastní invenční „přidané hodnotě práce“ čím by se výrazně odlišovala od již existujících prací na téma vývoje zahradní architektury, v absenci závěrů kritické komparativní analýzy. Autorka pracuje adekvátně s literaturou. Předkládaná diplomová práce po stránce deskriptivní splňuje požadavky, kladené standardně na tento typ prací, po stránce analytické částečně, zvláště v úvodních částech. Z výše uvedených důvodů navrhuji diplomovou práci Marie Gollové k obhajobě s celkovým hodnocením dobře v závislosti na vypořádání se s otázkami a připomínkami.

V Českých Budějovicích 22. 1. 2012-01-22

PhDr. Miloslav Lapka, CSc. v.r.